

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Cels[issi]mi ac rev[erendissi]mi principis Ferdinandi
episcopi Paderbornensis ... Baronis de Fvrstenberg Votiva
epigrammata, divis titularibus Luciae Virg. et M.
Syracusanae, Liborio episc. ...**

Ferdinand <Paderborn, Bischof, II.>

[S.l.], 1677

Notae in Soteria.

urn:nbn:de:hbz:466:1-7730

16 EPISCOPO ET PRINCIPI FERD. SOTERIA
Deprecor : indignis (magna hæc injuria falsi est)
Omnia complevi lacrymis : me verius unam
Commiffa hæc luere, & veniam exorare precando.
Tum verò noſtra hæc, ſint qualiacumque, legenda
Porriget, exigua ingentis ſolatia luctus.
Forſitan, & nè rumorum tot millia tritas
Præcipitent, velut antè, vias, atque omnia turbent,
Muniet ærato ſubeundos cardine poſtes,
Jam melior, jam docta malo, ſtudioſaque veri.

Quidquid erit, nos te fruimur, Fernande, tuæque
Mortis inexpletum fas eſt gaudere periclo.
Omnia tecum unà redierunt gaudia : tecum,
Ut poſt informes hiemes, atque horrida Cauri
Frigora, nos verni reficit clementia cæli
Gratior, & dulcem ſtudiorum aſpirat amorem.
Ut cultas olim Regum indulgentia Muſas
Extulerit, nullò tantum ſe Principe tollent.
Non illis Helicon patuit : tantum ardua longè
Culmina proſpexere, atque huc nitentibus ultrò
Vatibus arrexere animos, plauſumque dedere,
Qualis & Eleo miſſos è carcere iuvit
Clamor equos. Tu carmen amas, & ſcribis, & idem
Per ſe curſuros, & jam juga ſumma tuentes
Acriùs inſtigas : te Mæcenate recepto
Numinis afflatu rursùm propiore caleſcent.

NOTE.

1. **S**ERVETQUE VIGIL CUSTODIA PORTAS. *Domus
Fama ab Ovidio ingenioſo architecto fabricata portis
caret, quòd in illam promiſcuè vera falſaque ſeſe inferunt,
atque hinc rursus in publicum procuſſent, nullo aditum,
nullo exitum prohibente.*

2. HEU

2. HEU QUIANAM, pro, cur. Quintilianus, qui Virgilij codicem ipsius manuscriptum habuit: Cùm sint, inquit, verba propria, ficta, translata, propriis dignitatem dat antiquitas. Namque & sanctiorem, & magis admirabilem faciunt orationem, quibus non quilibet fuerat usus, eoque ornamento acerrimi iudicij P. Virgilius unicè est usus. Olli enim & Quianam pellucet, & aspergunt illam, quæ etiam in picturis est gratissima, vetustatis inimitabilem arti auctoritatem. *Hæc ille lib. 8. cap. 3. Usus autem est hac voce Ennius, Plautus, alique, à quibus sibi exemplum habuit Virgilius bis eadem usus. Quod nescire is solum potest, qui cum Virgiliano pastore illud de se fateri debet:*

Nunc oblita mihi tot carmina. *Ecl. 9.*

3. INTEGER HEROUM. Quod iis dictum sit, qui Germanicè nesciunt, Furst Heroem, Berg montem significat. Planè ut Illustrissima Furstenbergiorum gens sui cognomenti notione insignis, & Heroibus inclyta, & velut illa in Euangelio memorata civitas in monte posita, spectabilis sit, propter eminentem dignitatis sua gradum.

4. TEPATRII LUGENT AMNES. Amœnâ & à nullo adhuc usurpatâ inventione Eruditissimus Princeps Ferdinandus Monumenta sua Paderbornensia à fontibus, quos habet ille terrarum tractus & multos, & salubres, & celebres, orditur, ac brevi prius comprehendit carmine, quàm eadem uberius illustrata Lectori proponat.

Nam quamquam sapor est ablatâ dulcis in undâ,

Gratiùs ex ipso fonte bibuntur aquæ.

Ovid. 3. Pont. eleg. 5.

Cùm verò nihil sit Poëtis Gracis Latinisque usitatus, quàm in communi mœnore fontes amnesque lugentes inducere; ego Paderbornensium luctum expressurus, meliore

B

causâ

causâ potui veterum exemplo idem facere.

5. DUM PADERA HOSPITIO REGUM. Padera caput nobilitant Leonis Pontificis Maximi, & Caroli Magni, & multorum consequentium Imperatorum & Regum hospitium, & Imperatoria S. Cunegundis inauguratio, & externorum Principum legationes, & Francorum Saxonumque conventus, & castrorum metationes.

6. AMISIUS, QUI QUOD TITULO. Illum sic loquentem inducit Princeps Ferdinandus :

Qui centum delabor aquis comitatus in æquor,

Antè pererratis urbibus & populis :

Nunc caput occultum rimatus valle sub imâ

Fernandus niveo condecorat lapide.

At tibi Nestorei meritis pro talibus anni,

Lætæque perpetuo tempora vere fluant.

Et nomen, Fernande, tuum sic crescat eundo,

Aucta velut nostræ gloria crescit aquæ.

Gemino huic Amisij voto, pro meo ergà Optimum Episcopum & Principem officio ac potiùs pietate, subscribo, cujus neque virtus, neque fama unquam consenescet.

7. DELETO QUONDAM GAVISUS LUPPIA VARO. Ad Luppiam Romanorum exercitus disciplinâ, manu, experientiâque bellorum Princeps ad internecionem trucidatus est. Quâ nuntiatâ clade adeò consternatum ferunt Augustum, ut per continuos menses barbâ capilloque summisso caput interdum foribus illideret vociferans : Quintili Vare, legiones redde. Velleius, Tacitus, Suetonius, aliique.

8. HÆC EADEM, QUAE SESE ILLI COMMITTIT, ALISO. Aliso fluvij nomen, & castelli, quod contra Sicambros Nero Claudius Drusus ad Luppiæ & Alisonis confluentes posuit.

9. Fons PADULUS antè Neuhusium, consuetum Episcoporum

CODORUM

coporum & Principum Paderbornensium domicilium, fuit, cujus aquâ in febris ardoribus recreatus aliquando fuit Ferdinandus Princeps.

IO. TIBI FONS RESONUS. Nomen hujus fontis accolis est *Bulderborn*. *Bulderen* Teutonice cum strepitu blaterare, aut detonare significat. Ferunt, quoties se ad cursum refert (neque enim jugiter, sed intervallis fluit) sibilum per cacumina arborum exaudiri, velut exsurgentis venti impetum ab aquâ proveniente, quæ foras cum strepitu erumpere gestiat, & ad cava vicinorum montium vim suam allidat & frangat.

II. FORTUNATE OPERUM, CUIUS TOT TEMPLA, TOT ARÆ. Rara, & nisi fidem templa & aræ, quas jurati tangimus, facerent, incredibilis Ferdinandi Principis in res sacras religio, ac munificentia. A fontibus suis exemplum sibi cepit, qui quò plus aquarum dederunt, plus affundunt. Quod autem templa multa in pagis ab eo aut erecta, aut instaurata sint, id materiam carmini dedit.

Neuhusij templum paroeciæ à fundamentis extruxit.

In pago Corbeke templum funditus collapsum restituit, & ornavit.

In Cleinenberg templum paroeciæ malè tectum, & vetustate collapsum refecit.

Templum Bustořřianum, ad formam Hierosolymitanæ Ecclesiæ olim constructum, arâ maximâ & porticu ornavit.

In Lichtenau templum paroeciæ, vetustate & incendio deformatum, restituit ornavitque.

Templum S. Crucis extruxit in Altebecâ.

Templum paroeciæ in Oberkirchen, Furstenbergiorum dynastiâ, restituit.

Paroeciæ templum & turrim de calo tactam in superiori Tudorp instauravit.

Sacellum gentilitium SS. Philippo & Iacobo Apostolis, antiquâ Furstenbergiorum religione positum, Theodori Episcopi Paderbornensis Magni Patru sui impensis refectum, injuriâ deinde temporum & bellorum iterum labefactatum instauravit, ornavit, ampliavit.

S. Philippo Nerio, gravi morbo liberatus, sacellum ex voto positum perfecit.

Sacellum S. Annæ collapsum, novum exstruxit in Amerungen.

In Siddeffen exstruxit sacellum S. Agathæ Virgini & Martyri.

In Wirriessen sacellum S. Michaëlis Archangeli exstruxit, ornavit, dedicavit.

Benè tibi, sit Princeps Religiosissime, qui opes, non virtutum, ut multi, sed virtutum, ut pauci, habes adjumenta: benè tibi Deus, benè Cœlites velint, quorum cultui eas liberalissimè insumendas putasti.

12. SED NEQUE RELIGIO. Paderbornæ Patribus Franciscanis templum & Monasterium à fundamentis exstruxit.

Warburgi Cœnobium Patrum Predicatorum restituit, & ornavit.

In Graffschafft templum Ordinis S. Benedicti arâ maximâ, & novis in utroque latere positis altaribus exornavit, donatoque perpetuo censu quinque sacra anniversaria sollemni ritu ibidem celebrari jussit, in suam suorumque, qui ejusdem Monasterij Advocati fuerant, memoriam.

13. COLLIDI SCYTHICO. In belli Cretici subsidium ingentem pecuniæ vim ad Clementem IX Pontificem Maximum misit: qui de hac insigni liberalitate gratias illi, sanè quam pro eo ac merebatur, amplissimas egit his literis.

CLE-

CLEMENS PP. IX.

Venerabilis Frater salutem & Apostolicam benedictionem. Non sine præcipuo lætitiæ & animi grati sensu profectò audivimus, quanto piæ religionis, & ergà Sanctam hanc Sædem & Nos filialis obsequij studio Fraternalitas Tua opem defensionis Candiæ conferre parata sit. Cui sanè tam promptæ voluntati ac liberalitati, uti nunc paternæ mentis præcipuâ caritate respondemus, ità quoties occasio tulerit, omnibus in rebus ad rationes Tuas pertinentibus benignè prolixèquè satisfacturi sumus, cum præsertim ea sit generosa virtus & magnanimitas Tua, ut etiam pollicitis addere & cumulare velit, quidquid prætereà in Comitibus publicis decerneretur. Quod etsi sponte Tuâ Te facturum esse offers, tamen pro muneris nostri debito, & summâ rei gravitate, quantum maximè possumus, vehementer etiam atque etiam postulamus. Interim egregiæ pietati Fraternalitatis Tuæ retributorem Deum accuratè precamur, Apostolicamquæ benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ, apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris, Pontificatus Nostri anno secundo, 4 Maji, 1669.

F. FLORENTINUS.

His adjunxit suas Eminentissimus Cardinalis Rospi gliosius.

III. ^{mc} & R. ^{mc} Domine,

Egregia liberalitas, quâ D. T. III. ^{ma} Venetâ Republicam adversus Christiani nominis hostem adjuvat, dignum Te loco prædicat, quem & in exi-

B 3

stima-

stimatione Aulæ Romanæ, & in Sanctissimi D. N. benevolentia, & in Ecclesiæ Hierarchiâ amplissimum obtines. Magno omnium plausu & commendatione exceptus est hujus rei nuntius, sed Sanct. Sux animum præcipuo quodam gaudij sensu perfudit, quòd tam illustri factò, & filialis in se obsequij devotionisque plenissimo, videt suum in Te amplectendo, & rebus Tuis favendo judicium comprobari: quodque exemplo tam liberali planè confidit ceteros Germaniæ Principes ad commune rei Christianæ periculum propullandum advolatuos. Sanè quantum ad veterem Sanct. Sux in Te amorem magnanimâ istâ pietatis Tuæ significatione cumulum adjunxeris, conjicies ex literis Pontificiis, quæ his adjunctæ D. T. Illustrissimæ reddentur. Sed ex opportunitatibus, quæ se dabunt ornandi Tui, id ipsum planè perspicies. Ad me quod pertinet, gratissimum mihi feceris si operâ industriaquæ meâ in Tuis & Ecclesiarum Tuarum rebus frequenter uteris, quemadmodum & vetus nostra amicitia, & Tua eximia virtus, ac præclara in Religionem Catholicam, atque in hanc Sanctam Sedem merita postulant. Lætâ interim D. T. Illustrissimæ omnia cum diuturnâ incolumitate auguror. Datum: Romæ, 4 Maji, 1669.

Maçte istâ tuâ præstabili virtute & magnificentiâ Ferdinande. Missum sacro bello subsidium religionis defensione partem Tibi acceptam feret. Tempia & aræ à Te posita monumenta erunt tuæ pietatis, ultra ævi tui terminos duratura. A te exstructa cœnobia divinas laudes etiam tum in terris per te concinent, cum tu illas in Cælestium choro excipies, & subsequeris. Spectetur in hac pagina, tamquam
in

in tabellâ rudi penicillo adumbratâ tuum illud in divino cultu augendo tutandoque studium, quo aureos tibi ad cælum gradus struis, nec de hominibus tantum, sed quodam etiam modo de Deo ipso benè mereri studes.

14. QUID REFERAM, QUÆ, CEU REMIS UTARIS ET AURA, CONSILIA AGGREDERIS.

SUAVITER ET FORTITER. Tessera Ferdinandi Principis est. Quæ venustius explicari non potest, quàm per navim velo & remis impulsam.

15. DUM SALVUM NOBIS TE AMICA RESERVANT NUMINA. Libuit hîc mihi tenui in re periculi, quo defunctus es, Princeps Celsissime, imaginem aliquam cogitationi Tuæ subicere, cum neque mihi ex Virgilij auctoritate syllabam insequentis verbi conflictio, neque Tibi vitam, quæ Dei benignitas fuit, morbus & incommodorum concursus ἐξέδρασε.

16. NON OVA MIHI, NON SULPHURA PONE. De ovis & sulphure in lustrationibus adhiberi solitis constat ex Homero, Tibullo, Propertio, Iuvenale, aliisque. Vnum Ovidij locum produxisse satis sit, cum amantis ægræ thalamum illâ ratione lustrari jubet, aitque id officij genus multis viam aperuisse, ut in tabulis suprema voluntatis, seu testamentis locum sortirentur.

Et veniat, quæ lustret anus lectumque, locumque,

Præferat & tremulâ sulphur & ova manu.

Omnibus his inerunt gratæ vestigia curæ:

In tabulas multis hæc via fecit iter.

Ovid. lib. 2. de Arte.

Mihi verò, Celsissime ac Reverendissime Princeps, satis est morbi Tui contagionem Dei beneficio, & S. Lucie patrocinio expiatam carmine posse gratulari.

FERDINANDVS

Episcopus ac Princeps Paderbornensis,
Coadjutor Monasteriensis,

S. P. D.

Iacobo Vallio è Soc. Iesu,

Amico suo singulari.

C Armen Sotericum, quod natali meo die misisti, elegans & venustum, ut omnia tua, arcanâ vi ita in me rapuit atque excitavit, ut votum D. Luciae Servatrici meæ, quod in ancipiti ac diuturno morbo animo conceperam, his versiculis subitò expresserim. De carmine verò tuo eas tibi gratias, hoc est maximas, ago, quas tam præclarum opusculum meretur. Deum porrò obsecro, ut votum tuum natali meo susceptum ratum esse velit, mihi que modum & occasionem suppeditet summis tuis erga me meritis aliquâ parte respondendi. Vale, meque, ut facis, amatui amantissimum, & in precibus meis memorem, quas etiam à te exposco. Paderbornæ, Kal. Novemb. MDCLXXVI.

Hæc illi scribere dignata est consueta Tibi erga clientes benignitas: qua & meum obsequium gratum habere dignatus, addidisti alia votiva Epigrammata duo, ornandis Sanctorum Fastis aliquando servitura: quæ interim dum ad Iulium atque Octobrem processerit opus nostrum pluteo abdita premere, nefas credidi; ideoque hic subjunxi: & hos, quos versibus Tuis celebras; & omnes, quos nostro labore illustratos cupis Sanctos, Tibi propitios optans.

A D

AD S. LIBORIVM

Cenomanensem Episcopum, Paderbornensem
Tutelarem,

Arenarum & calculi doloribus afflictantium

Præcipuum apud Deum Advocatum,

Cujus sacra Reliquiæ religiose asservantur

In eade Cathedrali Paderbornensi,

F E R D I N A N D V S

Episcopus Paderborn. Coadjutor Monasterien. &c.

Salvete, ô sacri cineres : salvete, Libori
Prodigiis celebres grandibus exuviæ.
Gallia vos olim Cenomanis misit ab oris,
Nunc columen Paderæ præsidiumque meæ.
Vos ego, vos supplex veneror: tu, quæ damus urnæ
Oscula, tu nostras accipe, Dive, preces.
Sic erit ut numquam morbo me tentet acuto
Calculus, aut renes urat arena meos.
His Te namque malis mira virtute mederi
Multa docet sacris fixa tabella tholis.
Sic mea Musa tuos late celebrabit honores
Supplicibus facilem sæpe ferentis opem.
Sic mihi semper erunt niveis signanda lapillis;
Tempora, sic aliis candida semper erunt.

Tibullus At tu natalis multos celebrande per annos
Candidior semper candidiorque redi.

*Possunt igitur Candida tempora vocari, id est, fausta, si dies
candidus vocetur.*

EJUS-

E J U S D E M
 D E S. M E I N V L P H O,

Paderbonensi Diacono & Indigena,

Qui multis clarus miraculis

In cœnobio Bodecensi, loco natali quiescit & colitur

III Non. Octob.

Non pietate minus quam sanguine r clarus avito
 Meinolphus, Paderæ gloria prima suæ,
 Hæc situs est : postquam monuit tellure levandum
 Sponte sua visus dissiliisse 2 lapis.
 Devenerare sacri custodem pignoris arcam,
 Quisquis es antiquæ religionis amans.
 Dic: Licet ostensum cervi inter cornua 3 Numen,
 Mystam oculis 4 captum, virgineumq; 5 peplum,
 Et tot præterea miracula, quæ prior ætas
 Et stupuit præsens, fas filuisse foret:
 Virtutes, Meinolphe, tuas tamen ipsa sepulcri
 Certarent, rupto marmore, saxa loqui.

N O T Æ

1. Ea scilicet inter Saxones nobilitate, ut puerum de sacro fonte suscipere dignatus sit ipse Carolus Magnus.

2 Post annos circiter ab obitu quinquaginta, sub Missa sacrificio coram omnibus lapis sepulcralis primum instar crucis divisus intonuit, deinde etiam in frustra minutus dissiluit.

3 Quo loco condendum Budicense Virginum monasterium erat, cervum vidit coram se genuflexum, & inter ejus cornua signum Dominicæ Crucis splendescere.

4 Meinhardus Attelensis prope locum eundem Parochus

chus ab apparente sibi ter Sancto, ut de elevando quam
 primum uti decreverat corpore Bisonem Ep. Paderborn.
 moneret, imperii exequendi moram cecitate luit: qua re-
 levatus est translatione peracta.

§ Ad viventis adhuc Meinolphi preces Virginis Sancti-
 monialis velum ab igne, in quo ardebat, illæsum receptum
 est.

Hic ego, ut propositum initio fuerat, stare prælum jus-
 seram; cum simul & typhotheta nuntiat vacaturas in char-
 ta pagellas aliquot, & à Tua Humanissima Celsitudine
 adferuntur mihi Epigrammata elegantissima duo; qua
 quia confirmatam Tibi valetudinem pristinam, certam no-
 bis magis ac magis faciunt, non debent à præsumpto ar-
 gumento prorsus aliena videri: lectorem autem eo jucun-
 dius afficient, quo Augustissimi Cesaris felicitati boni om-
 nes favent impensius. Hoc ergo epimetron, bona cum ve-
 nia Tua, prioribus addo.

IMI

PHI-

PHILIPPOLIS ADRHENUM

Philippis, urbi thessaliæ, comparata,

IMP. CÆS.

LEOPOLDI AVG.

Victoricibus armis erepta Gallis,

GERMANIÆ RESTITUTA.

An. MDCLXXVI. XV. Kal. Octobr.

CÆsar & Augustus, fatali Marte, Philippis
 Emathiæ cives vicit uterque suos;
 Fractaque libertas gemino Romana triumpho,
 Sustinuit dominos & grave ferre jugum.
Tu patriæ vindex (qualis crudelia Perseus
 Dicitur Andromedæ vincla levasse suæ)
 Eripis, ad Rhenum domitis, Leopolde, Philippis,
 Gallorum famulo libera colla jugo,
Cæsare & Augusto major: quos cive preëmpto,
Ast Te servato vincere cive juvat.

IMP.

IMP. CÆS.
LEOPOLDI AVG.
ET
ELEONORÆ PALATINÆ
IMP. AUGUSTÆ
DIES NUPTIALIS,
XIX. Kal. Januariæ, An. MDCLXXVI.

*Belligerantium Dania & Sveciæ Regum acerrimo
prælio memorabilis.*

A Cris Hyperboreos urit dum bruma Triones,
Et Mars cognatas ducit in arma manus:
Martis amica Venus; Volucres, ait, ite ministri,
Ferte faces, arcus tendite, tela date.
Est aliâ mundi pugnandum parte: triumpho
Ter domitus nostro Martius Auster amet.
Nec mora: quâ Cimber, quâ Rex fera prælia Svecus
Luce ineunt, Cæsar foedus amoris init.
Pronuba Juno, precor, populorum vota secundet,
Pactaque conjugij pignore firmet Hymen!
Sic erit Austriacis tam læta & candida regnis,
Quàm fuit Arctois tristis & atra dies.

AP.